

Література:

1. Галицько-руські народні легенди. Етногр. зб. Т. 1 / В. М. Гнатюк ; післямова М. І. Мушинки ; худож. Р. В. Варламов. Репр. відтворення вид. 1902 р. Харків : Фоліо, 2018. 234 с.
2. Грушевський М. Історія України-Руси. Київ : Наукова думка, 1991.
3. Потебня О. О. Сторінки життя і наукової діяльності. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. 376 с.
4. Франко І. Зібрання творів : Легенди та перекази. Київ : Дніпро, 1981.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-453-8-3>

НА ЗЛАМІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЕПОХ (ПРИСВЯЧЕНО ПАМ'ЯТІ НАТАЛІЇ ГРИГОРІВНИ МОЗГОВОЇ)

Гончаренко К. С.

*кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри філософії*

*Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Непоодинокі дослідження можуть підтвердити тезу про те, що в горизонті вивчення людського під епохою ми можемо вважати окреме покоління. Так, Хосе Ортега-і-Гасет зазначає, що «Покоління – це не жменька однаків і не просто маса: це ніби нове цілісне соціальне тіло, що має і свою вибрану меншість, і свій натовп, *закинуте на орбіту існування з певною життєвою траєкторією*. Покоління, динамічний компроміс між масою та індивідом, є найважливішим історичним поняттям і є, так би мовити, тією траєкторією, по якій рухається історія» [2, с. 5]. Окремі індивідуальності, яким властиво поєднуватися в незначні групи, як представники кожної епохи/покоління становлять оту «жменьку» чи «меншість» за яку зазначає мислитель. Але в будь-якому випадку вони присутні, адже саме на їх плечі покладається бути рушієм своєї «історичної трансценденції». Видатні індивідуальності, які становлять одиницю в спільноті, завжди поєднані спільною «програмою», завдяки якій вони ініціюють соціальні зміни чи закладають основи для наступних поколінь. Найбільш увіражено це можна побачити на прикладі покоління/епохи

інтелектуалів, які закладали та реалізовували програму за певними принципами та з урахуванням окремого спектру цінностей, що наразі дісталася в спадок нам.

Щодо визначення «інтелектуала», то тут варто зробити певний відступ аби внести ясність щодо точки опори в його розумінні. Інтелектуалів зводять до інтелігентів (Вацлав Гавела), прирівнюють до освічених (Ульріх Гумбрехт), або категоризують виокремлюючи з-поміж них, до прикладу, «анти-інтелектуальних інтелектуалів» (Теодор Адорно). Ми ж не відкидаючи цих котонаційних складових, а також враховуючи й інші, більшою мірою акцентуємо увагу на такій їх характеристиці як *відповідальність*. І ця відповідальність виявлялася якоюсь тотальною, як от, турбота не лише за власні інтереси, а й за інших. Можна сказати, що ці «інтелектуали вважали власні інтереси такими, що межують з інтересами суспільства взагалі саме тому, що вони були вільними від звуження інтересів» [1, с. 71].

На сьогодні ми є свідками того, як йдуть у засвіти великі пред-ставники попередньої інтелектуальної епохи: йдуть наші вчителі. Як поступово втрачається та виваженість в розумінні відповідальності за внесок в майбутнє, в перспективи. Сьогодні максимально вихолощує з інтелектуала його здатність бути відданим справі, поступово перетворюючи його в «анти-інтелектуального інтелектуала», який задовільняє здебільшого власну пиху та свої особисті інтереси, чим зводить нанівець ті залишки ціннісного, що можуть бути в його діяльності.

Не можна сказати, що в тягlostі зміни епох/поколінь геть відсутні гідні того аби називатися інтелектуалами. Та все ж то окремі поодинокі «діти світлого комуністичного минулого» (як зазначала Н.Г. Мозгова), які зуміли виростити та зберегти в собі здатність перебувати в «культурі критичного дискурсу», що поширює свій вплив як на вимоги до себе, так і на оточуючий світ та інших. Та «більшість меншості» все ж поступово перетворюється на високосвічених менеджерів, норми професіоналізму яких формують засади для нового етосу, нової інтелектуальної епохи.

Література:

1. Мірошніченко Д. Європа і Україна: виникнення інтелектуалів. *Філософська думка*. 2014. № 2. С. 69–76.
2. Ортега-і-Гасет Х. Тема нашої доби. Вибрані твори. К., 1994. С. 315–369.